

elő : „Praecipue vero sanctissimae, gloriosissimae, immaculatae, benedictionibus cumulatae, Dominae nostrae Deiparae et semper virginis Mariae... melly szavak a' bold. Szűznek minden vétek alóli mentességét nyiltan bizonyítják.

Ide járul, hogy a' bold. Szűz' fogantatásának ünnepe a' görögöknél 's a' keresztényeknél már a' legrégebb időkben is szokásban volt. Ezen ünnepnek nyomaira már az ötödik században akadunk. Igy sz. Sabbas, ki 484-dik évben virágzott, Typikonjában, vagy is az isteni szolgálat' rendjét magában foglaló jegyzőkönyvében, december' 9-dikére az Isten' anyja fogantatásának ünnepét teszi. Ezen ünnepről szinte említést tesz kretai sz. András, ki a' hetedik század' elején élt. Ez az egyházi jegyzékekben 's Triodiákban 9-dik decemberre imigy hirdeti a' fogantatás' ünnepét : 9-dik decemberben sz. Annának, az Isten' öreg anyjának méhében fogadása van. Mivel pedig mind a' kettő ezen ünnepről ugy tesz említést, mint valamely rég óta ismeretes dologról : következtethetjük, hogy ezen ünnep a' keleti egyházban már az őskorban divatozott. Hogy pedig ezen ünnep némi pompával ületett meg, bizonyítják azon számos beszédek, mellyeket ez alkalommal a' szent atyák a' néphez tartottak. Igy Györgytől, nikomediai érsektől a' 9-dik században, három illy beszédet birunk, mellyek olvashatók in Bibl. Max. Patrum Lugdun. 697—702. lapon. Nyugoton ezen ünnep valamivel később hozott be. Annak első nyomaira, Mabillon szerint, a' 10-dik században Spanyolországban akadunk, később Angolországban. Maga sz. Bernard is, főnemlített levelében a' lyoni kanonokokhoz, ezen ünnepről ugy tesz említést, mint valami általánosan ismert dologról. Később azután ezen ünnep minden nyugoti egyházba befogadtatott, 's a' romai pápáktól jóváhagyatott. Hogy pedig ezen ünnepnek az értelme a' sz. Szűz' szent 's makula nélküli fogantatása legyen, kitűnik csak onnan is, mivel csak ezen értelemben lehet a' fogantatás az ünnepnek 's nyilvános tiszteletnek a' tárgya; továbbá magok az ünnep' elenei, azt az említett értelemben vették. De mint már főnebb mondottuk, a' kath. igazságok' meghatározásában legnagyobb nyomatékkal bir az egyházban szakadatlanul magát áthagyományozó keresztény öntudat; vagy is az alanyilag vett hagyomány. Ennek ismeretére pedig kétféleképp juthatunk, ugymint : a' püspökök, 's a' hívők' magaviseletéből. Már hogy a' püspökök mikint vélekedtek legyen a' bold. Szűz' szeplőtelen fogantatásáról, kiviláglik azon liturgiákból, mellyeket az egyes egyházak' főpásztorai meggyéik' használatára szerkesztettek; valamint azon beszédekből is, mellyeket ugyanazon főpásztorok e' titokról hiveikhez tartottak. A' görög 's általában a' keleti egyház' püspökei vetélkedtek a' bold. Szűz'

ezen kiváltságának magasztalásában. Az ő buzgóságuknak köszöni mindinkább elterjedését a' szeplőtelen fogantatásról ünnep is. A' főpásztorok ezen tanításából meritették azután a' hivek ezen titok iránt azon tiszteletet, azon gyöngéd buzgóságot, melly soha többé sziveikben el nem hült, sőt mindinkább mélyebb gyökereket vert. Hogy pedig a' hivek a' bold. Szűz' szeplőtelen fogantatásáról mélyen meg voltak már a' legrégebb korban győződve, kiviláglik azon ellenvetésből, mellyet a' Pelagiust követő Julian sz. Ágostonnak tett, hogy t. i. ez az eredendő bűnnek az egész emberiségre kiterjedéséről szóló tanítása által nagyobb ellensége Máriának, mint Jovinianus. „Ez, igy szól Julián, megsemmisítette Mária' szűzességét az anyaságáról szóló tanítása által. Te pedig Máriát már születése miatt az ördögének tesszed; azaz : te tanítod 's állítod, hogy az eredendő bűn minden emberre hat, 's ekkint őket az ördög' rabszolgáivá tesszed : hasonló sors fogja tehát a' bold. Szűzet is érni, olly tanítás, mellytől minden keresztény visszaborzad. 'S ezen vádra mit felel sz. Ágoston? Ő tagadja Julian' következtetését, 's mondja, hogy noha Máriát is illette az eredendő bűnbeleni részvét' kötelezettsége : mégis, az ötlet megelőző különös kegyelem által, soha sem esett az ördög' rabságába. A' sz. Szűz' ezen kiváltságáról ajtatos vélemény a' ker. népben mintegy eltakarva szunyadozott; de végre, midőn a' középkorban erről a' főnemlített szenvedélyes vita támadt, főnhangon nyilatkozott, 's csak hamar olly annyira elterjedt, 's olly mély gyökereket vert, hogy annak ellenei azt megingatni hasztalanul törekedtek.

Most már nem marad más hátra, minthogy az imént elősoroltakat összehasonlitsuk azon föltételekkel, mellyek, mint fönt említettük, egy dogmatikai határozat' hozatalára a' katolikus egyházban megkivántatnak; az összehasonlításból önkényt fog folyni a' felelet azon kérdésre, mellyet vizsgálódásunk' tárgyául kitűztünk, valljon t. i. létezik-e elegendő alap azon ajtatos vélemény, hogy a' bold. Szűz az eredendő bűn' szennye nélkül fogantatott, dogmatikai érvényességének kimondására? (Vége köv.)

Bl. F.

Adatok a' szent ferencz-rendiek' történetéhez honunkban.

Budai kolostor sz. János evangelistához.

V.

IV. Béla király a' pesti uj hegy' (mostani vár) fekvését figyelembe vévén, azt a' tatár rohanások ellen erősséggé képzendő, a' várost sz. Péter és Pál

prépostjának, ki az új hegy és azt környező föld ura volt, 's ugyan ott kényelmes és a' megtámadásokkal daczó lakkal birt, meghatározott díjból álló évi járandóság mellett adományozta, 's tervének kivételére németeket hitt meg Budára, kik a' prépostlakot átépítették, és a' sok átalakuláson átment várat 1268- és következő években várakozást fölülmuló gyorsasággal elkészítették. Ugyanazon időben vallássosságának örök emléket hagyandó, rendünknek királyi bőkezűséggel kolostort, pompás templomot, faragott kőből épült 's mai napig látható toronnyal emelt 1270-ben. *) Sz. János Evangelista mint véd-szent remek ecsettel készült képe ékesítette a' főoltárt, a' mostani bécsi kapu ettől kölesönözte régi nevét. Hajdan a' szerzet főnöke itt székelt, a' provincia' levéltára is itt volt, miért a' rend itt szokta volt gyűléseit tartani.

Régi időkben négy kolostort birt rendünk Budán, úgy mint: a' várban, a' városban, Pesten és a' Nyulak' szigetén, mellyek Buda' külvárosainak tekintettek. A' budai kolostor' törvényes birtokában voltunk 173 évig szakadatlanul; 1443-ban IV. Jenő pápának, sz. Kapistrán János' érdemeiért az Üdveztőről nevezett sz. ferencz-rendiek' kegyelőjének, Magyarországbán teljhatalmu követe, Julian bibornok a' királytól nyert helybenhagyás mellett tulajdonukat által adta ezen rendnek, mellynek tagjai 1541-ben, a' Budát 145 évig bitorló törökök elől menekülendők, a' kolostort, mellyben 83 évig laktak, elhagyták. A' török, Nagy-Boldogasszonyhoz czimzett templomunkat és kolostorunk' tornyát, az abban lévő 2646 fontnyi 's órák' jelentésére hagyott harang miatt kivéve, a' többi templomokat elpusztította, a' harangokat ágyukká öntette. Az 1686-dik évi július' 18-dik napján Buda várát szorosán környező császári seregek' táborában, Gleisner Károly, Prentaller Bernard rendünkbeli tábori papokon kívül, még más hat, úgy mint: Tamaskó Ferencz, Csatáry Athanas, Pörös Mihály, Munkácsy Miksa, Zach Antal, Promperger Arzen atyák valának jelen, mint bátorítók, vigasztalók, betegek, sebesültek és holtak körül lelki és testi szolgálatot tevők. Ezek septemberhó' 2-dik napján lotharingiai Károly fővezér' engedelméből, ki számunkra Nagy-Boldogasszony temploma mellett házat rendelt, részt vettek a' diadalmenetben, 's 1687-dik évben a' katona vagy császár-téren lakást nyertek; de minekutána ez az erősítési vonalba esett, Nagy Leopold császár magas kegyelme Verlein István császári tanácsnok által a' régi kolostor' romos telkét nekik visszaadatta, és abba 1690. évi aprilhó' 6-dik

napján a' rendet ünnepélyesen beiktatta, *) lakásul Schmidt Ágoston budai polgár' háza rendeltetvén.

A' következő idők' politikai zavarai, nevezetesen Rákóczyféle zendülések közt, ha mindjárt minden eredhető visszakövetelések ellen a' császári, nádori, primási és római okiratok elegendő hitelességet is biztosítottak volna a' rendnek, mégsem volt tanácsos nagy vállalatba kapni; miért a' torony' jobb részén sz. János evangelista' tiszteletére csak kis templom, bal részén pedig nepomuki sz. Jánoséra szinte csak kápolna épült. 1717. aprilhó' 18-kán az egész városi tanács' jelenlétében Prentaller Bernard atya elnök letette a' mostanáig épségben lévő templom és kolostor' alapkövét; 1730-ban a' templom készen állt az isteni szolgálát' gyakorlatára egy kis lakkal, az egész épület 1740-ben befejeztetett. A' szentély' északi részén létező lauretumi kápolnát Horányi Gábor építette, hová családjával temetkezni kívánt.

III. Endre király 1301-ben ide temettetett, nem különben János atya a' rend' 3-dik, Péter atya a' rend' 4-dik, Ujlaky Mihály atya a' rend' 19-dik főnöke itt lelte temetőhelyét, kik közül az első utódját Pétert veszélyes nyavalyából gyógyította ki, ez pedig vakot látóvá tett. *)

II. József császár ő fölsége' rendelete 1786. évi július 22-én eltörölte a' budai kolostort is. Így minekutána Nagy Leopoldtól számítva ezer mostohaságok közt 101 évig laktuk, tökéletesen kiépítettük, és az idő' legmostohább viszonyaiban mindig hü szolgáluk bizonyultunk be, elhagytuk azt örökké. Az eltörlesztő rendelvény' fölolvása utáni napon a' követelt hálás köszönetet (!) szerkesztettük, melly is azonnal benyújtott; a' kiköltözési határidő bizonytalan időre halasztatván. 1787. évi augustushó' 1-ső napján, tehát portiunkula ünnepély' előestéjén, midőn az atyák gyónatással foglalkoztak, délutáni három óra után gróf Niczky' kedvenceze, előbb a' Clarissa apácák' uradalmi igazgatója, Stupiczky királyi biztos a' kolostor' rögtöni kiürítését sürgeti, mindent lepecsételni, 's így az atyákat az élmezési szerektől is elzárni törekedett. Schmidt ellenőrnek minden erélyes, és védőleges ellentállása és erőlködése nem vala képes a' bőszült szörnyet rendre igazítani, mig gróf Brunczvik tanácsnok' tekintélye őt utasításának sértetlen megtartására nem utalta. A' 2605 forintból álló, örök misékre, 's 700 forintból álló épületek' javítására hagyott alapítvány, nem különben a' kolostor' pénztárába lelt 1064 frt 47 kr. ő fölsége' részére letartatott. Harmincz forintot értékben fölülmuló misemondó ruhák, továbbá a' könyvtár, a' templomnak valamennyi ezüst edényei, lauretumi kegye-

*) Historia Provinciae. — Joannes Miller notarius Budensis, et MM. SS.

*) Statutionis originale in Archiv. Provinciae.

*) P. Fortunatus Hueber in Monologia 2-a Novembris.

lem-kép' nagy mennyiségű kincse elmarasztaltatott, az-
 zala a' különbséggel, hogy Stupiczky biztos ur csu-
 pa önzésből, vagy kíváncsiságból a' kincsjegyzéki
 könyvből, a' helybeli elnök' bizonyítása szerint, há-
 rom vagy négy lapot kimetszvé, annak mennyiségét
 jól leszállította. *¹) A' templom, kolostor megbecsül-
 tettek, de a' becsár velünk mindekkorig nem közöl-
 tetett. A' harangok' legkisebbike 1789-ben Belgrádra
 vitetett. A' kolostor 1787. szeptember 7-én üritte-
 tett ki.

1790-ben II. József császár által fegyvertárnak
 volt szánva az épület; 1795-ben állambörtön, míg
 később a' magyar királyi helytartó tanács széke lett.
 A' templom II. József császár alatt országos levéltár-
 nak vala alakítandó. 1790. II. Lipót király' koroná-
 zási ünnepélyére kicsinosított, azonban a' körülmé-
 nyek miatt ezen szerencse Posonynak jutott. 1792-
 ben II. Ferencz császár főszege nevével itt koronáz-
 tatott meg, Martinovics János pedig degradáltatott.

Fehérvári kolostor Szent Imréhez.

VI.

Ez a' fehérvári püspökségben, ugyanazon ne-
 vű vármegyében és városban fekszik. Mielőtt az Otto-
 kart legyőző IV. László király rendünknek 1280.
 évben*) szeráfikus szent Ferencz' tiszteletére *²) szen-
 telt templommal kolostort épített, Fehérváron már ez-
 előtt talán a' város' más részén nagyszerű kolostorral
 birtunk. Sz. Bonaventura az 1260. évben tartott nar-
 bonai közgyűlésünkön a' rend' kolostorait elősorol-
 ván, a' fehérvári kolostorról mint custodiáról, és az
 ennek alárendelt négy budai, továbbá a' szigethi és fe-
 hérvári (harmadik rendű apácák) kolostoraikról érte-
 kezik, *³) mellynek emlékét több itt tartott káptala-
 nok örököltik. 1543-ban Soliman' prédája lett, ki vala-
 mint a' város' többi szent épületeit, úgy a' mi tem-
 plomunkat és kolostorunkat is, a' nép' lelki vigasztal-
 ására hátramaradt atyákat kinosan leöletvén, földulta.
 A' prépostság' temploma, és sz. Anna' kápolnája, nem
 tudni mi czélből és minő használatra, épségben ma-
 radtak. Templomunk a' dulástól megmenekült része
 fegyvertárrá alakítottatott. Az 1601-ben rövid időre
 száműzött török visszafoglalván a' várost, a' fönma-
 radt pusztá falakat löporral vetteté föl, hogy a' vár
 és erősség' réseit kiegészítvén megerősítse. 1688-dik
 évben Nagy Leopold császár' győző seregei közt a-

tyáink közül többen mint lelkészek jelennek meg, és
 velök Fehérvár' bevételére sietnek. Elszántsággal pá-
 rosult készségük' jutalmául a' kormánynoktól a' pré-
 postsági lakást vevék, az isteni szolgálatot pedig a'
 prépostság' templomában végezték. Két évig működ-
 tek itt atyáink, mint missionariusok, onnan fölülről
 nyert erővel ernyedetlenül irtván a' hátrahagyott tö-
 rök feslettség' tövises bokrait. Két év mulva a' tem-
 plom és lak' ura, Barnabas prépost tulajdonát vissza-
 vevén, atyáink Vánossy Lőrincz teljhatalmu királyi
 tisztartótól a' város közepén fekvő fegyvertár, azaz
 a' régi kolostor' helyének birtokába vezetnek ün-
 nepélyesen, mellynek nagyobb része három bitorlók'
 kezére jutott, kiknek házaik, míg Isten' segítségével
 a' kolostor fölépüend, lakul, a' volt fegyvertár pedig
 templomul szolgált. 1691. év augusztus' 13-án Nagy-
 Leopold király és császár birtokunkat okiratilag meg-
 erősíteni kegyeskedett. *⁴) A' mostani kolostor és
 templom' anyagának megszerzése, összegyűjtése 42
 év' műve, 1720-dik évben elkezdődött az építés, és
 csak 1730-ban fejeztethetett be; a' kőműves és asz-
 talos munka, fraterjeink' tevékenységének örök emlékű
 oszlopa. 1756-ban a' harmadik rend alapított, és
 különös gyakorlatokban kitűnt ajtatossággal virágzott
 II. József császár' idejeig.

Régi időkben e' kolostorban 32 áldozár vala,
 II. József császár' idejében 21, kik többnyire a' Fe-
 hérvár' vidékén elszórt pusztákon, népesb, de Kalvin
 vallásu helyeken, u. m. Seregély-, Pákozdon 'stb.
 mint missionariusok, később helyettesek működtek,
 míg rendes lelkészekről helyettesítették. Templo-
 munkban vásár- és ünnepnapokon két magyar és egy
 német sz. beszéd tartatott. II. József császár' idejé-
 ben Nagy Ignác, e' megye' első püspöke templomunk-
 ban, hová számosan szokott gyűlni a' nép, a' szó-
 noklatot, énekes miséket, és déleesti isteni szolgálatot
 eltiltván, rendelé, hogy a' két magyar szónok ezután
 a' főtemplomban, 1 német szónok a' volt Jezuitarend'
 templomában, 1 pedig a' felső plebániatemplomban
 hivataloskodjék. Milassin Miklós püspök az énekes
 miséket, litaniákat és a' portiuncula ünnepen tartandó
 szent beszédet megengedé. A' buzgalmáról ismert
 püspök, Wurum József, mint jó, övéit szerető, és nyá-
 ja' javáról lehetőségig gondoskodó atya, látván: hogy
 a' templomunkban gyűlt nép vásár- és ünnepnapo-
 kon minden lelki vigasztalás és táp nélkül marad, a'
 Nagy Ignác emelte, 's a' hivekre károsan ható kor-
 látokat 1818-ban eltörli, 's a' rend' főnökét megke-
 resi amaz óhajttással: hogy templomunkba szónokot
 rendelne, ki vásár- és ünnepnapokon első mise után
 sz. beszédet tartana. 1688—1848-ig a' fehérvári
 őrnökséghez tartozó sz. Anna' kápolna gondviselé-

*¹) Mégis volt egy kis esze ezen Stupiczkynek

Szerk.

*) Wadding. ad annum 1280. Topographia M. R. Hung.
 Turoczyus in sua Hungaria Occidentali pag. 37.

*²) Mappa Geograph. Urbis sub litera M ita signat. M.
 Chiesa de Christiani di S. Francisco.

*³) Wadding.

*⁴) Diploma exstat in Archivo.

süinkre vala bizva, ma az ajtatos iskolarend látja azt el áldozárral.

Jelen személyzete 15, nevezetesen 12 áldozár, és 3 laicus; ezek közt 1 előljáró, 1 karmester, templomunkban hivataloskodó 2 magyar szónok, kik közül egyik elemi tanoda' katechetája; 2 német szónok közül egyik a' német templomban, másik a' főlsőbb városiban szónokol. A' vármegye' börtönében egy, a' városi kórházban szinte egy egyén tesz lelki szolgálatot, midőn más három Dinnyés-, sz. Mihály-Pötölén végzi vásár- és ünnepnapokon az isteni szolgálatot.

EGYHÁZI TUDÓSÍTÁSOK.

Ausztria.

(Ministeri rendeletek a' közoktatásügyet illetőleg.) A' „Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien,” folyó évi első füzetének 58. 's következő lapjain ezen ministeri kibocsátványokat tesz közzé :

1) Azon, némelly gymnasiumtól tett javaslat, miszerint vásár- és ünnepnapokon valamely gymnasiumnak minden osztályai egy 's ugyanazon hit- 's erkölcsoktatást hallgassák, váltig alkalmazhatlan. Az algynasium tanulóinak adandó tanítás, ezek' életideje- 's ismereti kifejléséhez lévén mérve, lényegesen különbözik a' felgynasium' tanulóinak nyújtandó oktatástól. Miből természetesen következik, hogy a' vallásbeli előadások, mellyek bizonyos osztályu ifjak' hit- 's erkölcsbeli szükségének megfelelőnek ugyan, más osztályok' ifjaiban aligha szürendik ugyanazon sikert, sőt leggyakrabban minden nagyobb behatás nélkül elhangzanak. A' felgynasium' tanzakmányainak előadása tüzetesen tudományos: magának a' hitoktatásnak is kimerítőbbnek, a' nagyobb műveltségfokozatot vévén tekintetbe, szorosban tudományosnak, és a' keresztényi önérték és vallásos öntudat' felébresztésére alkalmasnak kell lennie. E' gyakorlati nézeteket vévén fontolóra, rendeltetik, miszerint minden teljes gymnasiumban a' fel- és alosztályzatokban külön tartassék hit- 's erkölcsoktatás.

2) A' tanári tanácskozmány' amaz hartázzata, mellyél fogva valamely tanuló az illető tanintézetből kizáratik, épen nem vonhatja maga után ugyanazon tanulóinak a' koronatartománynak vagy épen az összes birodalomnak minden gymnasiumaiból kirekesztését. Ugyanis vajmi gyakran a' helykörülmények, társaság vagy egyebek elhatározó befolyást gyakoroltak az ifjura, ki az engedelmisség és tanodai fegy' korlátai közé önszántából visszatér, mihelyest az ő reá visszautasíthatlan erővel befolyó eredeti okok megszűnnek. A' tanári testület ugyan, a' reá nehezede' felelősségnél fogva, megfoszthatja a' tanintézetben erkölcsrontó egyéneket az intézeti jogoktól, fenmaradván azonban a' főlebbezhető szabadság: mindazáltal az ifju előtt, netáni 's jogosan várható megjobbulásának tekintetéből a' többi intézet nyitva áll.

3) A' tanárok a' tanulók' házi magukviselésére csak annyiban terjeszthetik ki nevelői figyelmüket, mennyire a' szülők engedik.

4) A' tanuló ifjuság vallás-erkölcsi nevelését illető-

leg kötelees a' tanári kar tökéletes öszhangzásban erélyesen oda működni, 's szükség' esetében az alkalmasoknak látszó büntetések' erejénél fogva is sürgetni, miszerint a' gymnasialis vallási gyakorlatok el ne hanyagoltassanak. Illyenek a' hit- 's erkölcsbeli előadások, az evangéliumi magyarázatok, misék. A' szorgalmas misehallgatásra nézve különösen rendeltetik, hogy a' tanárok, a' szegényítő és alkalmazási tekintetben visszatartó befolyással bíró nyilvános erkölcsosztályt is (classis morum) ideértve, e' vallási gyakorlatot öszhangzó buzgalommal föntartani főfő köteleességekül tekintsék.

— Az „Allgem. Reichs-, Gesetz- und Regierungsblatt für das Kaiserthum Oesterreich” f. é. jun. 11-ki, 68-dik darabjában foglaltatnak az esküminták, mellyet a' felsőbb tanintézeti tanárok, a' gymnasiumi igazgatók és tanárok, az ipar- 's statusiskolák' tanárai hivatali foglalkodásuk' kezdetén az illető koronatartományok' kezébe ezentul letenni fognak. Adjuk ezen eskümintákat hű fordításban. „A' cultus- és közoktatásminister' rendelete maj. 24-ről 1850. Az egyetemek, iparintézetek, akademiák, orvosi kar és tudományos szakintézetek' tanárainak, a' gymnasiumok, elemi és statusiskolák' igazgatói- 's tanárainak megesketésekor, jövőre, az eddig használatban lévő, már nem korszerű (nicht mehr zeitgemässen) esküminták helyett, az ide mellékeltek rendeltetnek. Thun, s. k.

Eskümintá az egyetemek, iparintézetek, akademiák, orvosi kar és tudományos szakintézetek' tanárainak számára : „Ön a' mindenható Istenre meg fog esküdni, legfelségsb fejedelmünknek és urunknak első Ferencz Józsefnek, Isten' kegyelméből ausztriai császárnak 'stb. a' kötelees hűséget megtartani, az alkotmányt, a' törvényeket és előljáró hatóságának rendelvényeit tisztelni, 's pontosan végrehajtani, az akadémiai törvényeknek eleget tenni, a' tudományt buzgóan 's őszintén kezelni, tanári kötelmeit telhető tudományossággal 's lelkesmeretességgel teljesíteni, minden visszaélést 's mindazt, mi az álladalomra, vallásra vagy erkölcsiségre veszélyes, kerülni, a' visgáknál 's tudományos beadványok' megítélésében a' lelkesmeretes szigort és részrehajlatlanságot szem előtt tartani, és e' kötelmek' betöltését sem kedvezés vagy rossz akarat, sem egyéb tekintetek miatt el nem hanyagolni.”

Eskümintá a' gymnasiumok, elemi- 's egyéb statusiskolák' igazgatóinak számára : „Ön a' mindenható Istenre meg fog esküdni, legfelségsb fejedelmünknek és urunknak első Ferencz Józsefnek, Isten' kegyelméből ausztriai császárnak 'stb. a' kötelees hűséget megtartani, az alkotmányt, a' törvényeket és előljáró hatóságának rendelvényeit tisztelni, 's pontosan végrehajtani, hivatalát telhető ismerettel és lelkesmeretességgel teljesíteni, minden visszaélést, névszerint azt, mi az álladalomra, vallásra és erkölcsiségre veszedelmes, kerülni, az igazgatása alá bizott intézet' tanárainak irányában magát se gyöngének, sem pedig uralkodni vágyónak nem mutatni, hanem őket erélylyel, de minden tisztelettel 's jóakarólag célirányos öszmunkálkodásra serkenteni, 's ezt előmozdítani, az ifjak közt nem csak az ismereteket, mellyek az illető tanintézet' körébe tartoznak, hanem a' vallásosság, erkölcsösség és törvényes rend iránti érzületet is erőtelg kifejteni 's terjeszteni, 's arra felügyelni, hogy mindez a' tanítók részéről is megtartassék, a' visgáknak 's a' tanoncok' tudományos képességének megítélésében a' lelkesmeretes szigort és részrehajlatlanságot szem előtt tartani, mindenben az intézet' valódi javát 's csupán egyedül ezt czélozni, és e' kötelmek' betöltését sem ked-